

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

חל הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

צדקיהו ויפקדו את ירמיהו
בהצד המטרה ונתן לו כפר
להם ליום מתוץ האפים עדתם
כל הלהם מן העיר וישב ירמיהו
בהצד המטרה:

פעהל, אונר מאן בראכטע
דען ירמיהו אים פארפלאטצע
דער הויפטוואַכע אין פּערי
האַפּט, אונר רייכטע איהם
טעגליך איינען לאַיב בראַך
פּאַם בעקערמאַרקטע, ביוראָן
בראָך אין דער שטאַרט אויס
גינג, אונר זאָ בליכירמיה אים
פּאַרהאַפּע דער הויפטוואַכע,
לח (א) אינדעס הערטע
שפּטיה דער זאָהן
מתן'ס, גדליהו דער זאָהן
פּשחור'ס, יוכל דער זאָהן
שלמיהו'ס, אונר פּשחור דער
זאָהן מלכיהו'ס, דיא רעוען
אַללע, דיא ירמיהו אן דאָן
פּאַלק ריכטעטע, נעהמליך:
(ב) זאָ שפּריכט דער עוויגע,
ווער אין דיעזער שטאַרט זיך
העלט, ווירד דורך דאָן
שווערדט, דורך הינגער אונר
דורך פעסט אומקאַמען,
ווער אַבער צודען כּשדים אי
בערגעהט, ווירד פּערשאַנט,
דער רעטטעט זיך דאָן זעלבער
אונר בלויבט לעבען. — (ג) זאָ
שפּריכט דער עוויגע, דיעזע
שטאַרט מוס דעם העערעדעס
קעניגס פּאַן בכל אין דיא האַנד
פּאַללען, ער ווירד זיכער זיא
זען

לח (א) וישמע שפטיה בן מתן
וגדליהו בן פשחור ויוכל
בן שלמיהו ופשחור בן מלכיה
את הדברים אשר ירמיהו מדבר
אל כל העם לאמר: (ב) כה אמר
יהוה הישב בעיר הוצאת ימות
בהרב ברעב ובדבר והיצא אל
הכשדים יחיה והיתה לו נפשו
לשלל וחי: (ג) כה אמר יהוה
הנתן תנתן העיר הוצאת ביד חיל
מלך בבל ולכדה: (ד) ויאמרו
השרים אל המלך יומת נא את
האיש הזה כי ער־בן הוא מרפא

וחיה קרי
— (ד) דא שפראכען. דיא פירסטען צום קאניגע, ערלויבע דאך דיע

(כא) מחון האופים . משוק נחומיא כמו וכוות תשים לך נדמשק (מלכים א' כ'):
לח (ב) והיתה לו נפשו לשלל . והיו לו חייו הללה כאילו שלל נפשו באדם השולל שלל ומשתכר כך
ישתכר זה נפשו: (ד) על כן הוא מרפא . אלאקנ"ן בלע"ז ל' רפיון:

יוכל

ב א ו ר

לח (ב) כה אמר ה', הן הן הדברים הנזכרים כמה פעמים נבואחו על לזקיהו ומזרס תמיד
להזהיר את העם. לשלל, לריות כלומר כאלו שללה שהלילה מן המרב ומן הרעב
(ד"ק). (ד) על כן הוא מרפא, ענין רפיון והאל"ף תמורת ה"ס למ"ד הפעל וכן מירגס
יונחן

את ידי אנשי המלחמה
 הנשארים ובעיר הזאת ואת ידי
 כל העם לדבר אליהם כדברים
 האלה כיוהאיש הזה איננו דרש
 לשלום לעם הזה כי אם לרעה:
 (ה) ויאמר המלך צדקיהו הנה
 הוא בידכם כי אין המלך יוכל
 אתכם דבר: (ו) ויקחו את ירמיהו
 וישלכו אתו אל הבור מלכיהו
 בן המלך אשר בחצר המטרה
 וישלחו את ירמיהו בחברים
 ובבור אין מים כי אם טיט
 וישבע ירמיהו בטיט: (ז) וישמע
 עבד מלך הכושי איש סרים
 והוא בבית המלך כי נתנו את
 ירמיהו אל הבור והמלך יושב
 בשער בנימן: (ח) ויצא עבד מלך

מבית
 בעקאם דוא נאכריכט דאס מאן ירמיה אין דיא ציסטערנע געטהאן, אונד דא דער קע-
 ניג צו דיעזער צייט אים טהארע בנימין ויך בעפאנד, (ח) זאנינג דיעזער עבד מלך זאגליך
 אויס

ר ש י

(ח) יוכל. כמו יוכל על אשכנז הוא מרמז את ידי וגו': (ו) הבור מלכיהו. של מלכיהו: (ז) עבד
 מלך. ברוך בן נריה: הכושי. לדקיה מה כושי משונה בעורו אף לדקיהו משונה בלדקו מלך
 דורו. ויש מדרש דורש הכושי על ברוך: איש סרים. גבר רב:

ב א ו ר

יונתן מרשל (רד"ק). (ח) כי אין המלך יוכל, אין מנהג לשון הקדש לבא מלת אין עם
 הכנויים העובדים והעמידים, ח"כ פירוש אין המלך שיכול לתנס דבר כלומר איננו כדאי שיכול
 לעשות דבר כנגדכם ואלא ברכונם. (ג) בחבלים, לא ירנו להשליכו לבור ולהמיתו מיד
 יאמרו אם נביא הוא ויש דבר ה' אתו נראה אם יגילהו ה'. (ז) עבד מלך, שאו היה עבד מלך
 ובפי' הרד"ק. והמלך יושב, בא המקרא להגיד לנו חריפות עבד מלך והשתדלותו לישועת ירמיה
 כי בא מבית מלך אל המלך וזאן כ שב לבית המלך אל בית האוצר ליקח משם כלוי הסחבות וימחה

וען מענשען וונגצוריימען,
 דען זאווואהל דיא קריעגסליי-
 טע דיא אין דיעזער שטאדט
 צוריקגעבליעבען, אלס אויך
 דאז גאנצע פאלק ענטמוטה-
 געט ער, דורך זאלבע רעדען
 דיא ער אונטער זיא פערבריי-
 טעט, דיעזער מענש ווינשט
 געוויס ניכט, וואס דיעזעם
 פאלקע צום וואהלע, זאגדערן
 פיעלמעהר וואס צום אונגליקע
 גערייכט. (ה) דער קעניג אנט-
 ווארטעטע, ער ויזא אין איי-
 ערער מאכט, דער קעניג קאן
 אויך ניכטס דאגעגע איינוועני-
 דען. (ו) הירויה ווארפען איהן אין
 ירמיה אונד ווארפען איהן אין
 דיא ציסטערנע מלכיהו'ס דעם
 זאהנעם מלך'ס, דיא אים
 פארהאפע דער הויפטוואפע
 זיך בעפאנד, ליעסען מיט
 שטריקקען איהן הינאב. אין
 דער ציסטערנע אבער וואר
 קיין וואססער זאגדערן שלאם
 אונד ירמיה זאנק אין דען
 שלאם. (ז) עבד מלך דער
 עטהיאפיער איין פערשניטטע-
 נער אס קעניגליכען האפע,

בעקאם דיא נאכריכט דאס מאן ירמיה אין דיא ציסטערנע געטהאן, אונד דא דער קע-
 ניג צו דיעזער צייט אים טהארע בנימין ויך בעפאנד, (ח) זאנינג דיעזער עבד מלך זאגליך
 אויס

מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְדַבֵּר אֶת-הַמֶּלֶךְ
 לֵאמֹר: (ט) אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ הִרְעוּ
 הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשׂוּ
 לְיִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶת אֲשֶׁר-
 הִשְׁקִיכוּ אֶל-הַבּוֹר וַיָּמַת תַּחְתָּיו
 מִפְּנֵי הָרָעַב כִּי אֵין הַלֶּחֶם עוֹד
 בְּעִיר: (י) וַיְצַוֵּה הַמֶּלֶךְ אֶת עַבְדֵ-
 מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי לֵאמֹר קַח בְּיָדְךָ
 מִזֶּה שְׁלֹשִׁים אָנָשִׁים וְהַעֲלִית אֶת-
 יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא מִן-הַבּוֹר בְּטָרֶם
 יָמוּת: (יא) וַיִּקַּח וְעַבְדֵ-מֶלֶךְ אֶת-
 הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וַיָּבֵא בֵּית-הַמֶּלֶךְ
 אֶל-תַּחַת הָאוֹצָר וַיִּקַּח מִשָּׁם בָּלוּי
 הַסְּחָבוֹת וּבְלוּי מַלְחִים וַיִּשְׁלַחֵם
 אֶל-יִרְמְיָהוּ אֶל-הַבּוֹר בַּחֲבָלִים:
 (יב) וַיֹּאמֶר עַבְדֵ-מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי אֶל-
 יִרְמְיָהוּ שִׁים נָא בְּלוּאֵי הַסְּחָבוֹת
 וְהַמְּלָחִים תַּחַת אַצְיָלוֹת יָדֶיךָ

אויס דעם פאללאסטע דעם
 קעניגס אונד רעדעטע אלוא
 מיט דעם קעניגע: (ט) מיין
 הערר, א קעניג! דיעזע ליי,
 טע זינד צו גרויזאם מיט דעם
 פראפעטען ירמיה אומגענאג.
 גען, דאס ויא איהן אין דיא
 ציסטערנע געווארפען, ער
 העטטע דאך אויך אן זיינער
 ערשטען שטעללע פאר הונגער
 שטערבען מיססען, דא קיין
 בראד מעהר אין דער שטארט
 צו בעזאמען איזט. (י) דא
 ערטהיילטע דער קעניג דעם
 עטהאפטן עבד מלך דען בעי.
 פעהל, אונד שפראך: ניס
 פאן הער אויס דרייסיג מאן
 מיט דיר אונד ציעהע דען
 פראפעטען ירמיה אויס דער
 ציסטערנע הערויף, עהע ער
 שטירבט. (יא) עבד מלך
 נאהם דיא מאננשאפט מיט
 זיך, גינג וויעדער נאך דעם
 קעניגליכען פאללאסטע אין
 דען אונטערן טהייל דער
 שאטצקאמער, נאהם דא-
 רוים פעטצען צערריסענער
 קליידער אונד לאפפען פער-
 מאדערטער געוואנדער, אונד
 ליעם ויא צו ירמיהו מיט
 שטריקען הינאכ. (יב) אונד
 ריעף איהם צו, לעגע דיעזע צערשליסענען אבגעניטצטען לאפפען אונטער דיניע אכ-

מחחח סחכות קרי

ר ש י

(ט) וימת תחתיו וגו'. אלו הניחו אותו במקומו היה מת מאליו ברעב והם הרעו לקרב מיתתו:
 (י) שלשים אנשים. מתוך שכתן תש ברעב נלרכו כולן: (יא) בלויי סחכות. בלואי נגדים הנסמנים:
 (יב) והמלחים. לאן רקבון כמו כעשן נמלחו (ישעי' נ"ח): תחת אצילות ידיך. שלא יזיקך

ב א ו ר

אחס אל ירמיה אל הבור. (ט) וימת חתיו, אלו הניחו אותו במקומו היה מת מאליו ברעב, והם הרעו לקרב מיתתו (רש"י), כי רק על כנר לחם לבדו היה אשר נתנו לו מידי יום ניוס, ועתה כאשר כלה הלחם בעיר לא היה לו דבר לאכול ולא היה בידו לבקש כי ישב בלבו המטרה והיה מת מאליו. (יא) סחכות, סחכות נגדים בלויים נסמנים וסחב מעין גרירה ומשינה. מלחים, ענין השחתה וכלייה כמו שמים כגשן נאלחו (ישעי' נ"ח). אשר

סעלן אום דיא שטריקקע העי-
 רום, אונד ירמיה טהאט עס.
 (יג) זא צאגען זיא ירמיה מיט
 דען שטריקקען אויס דער צייט,
 טערנע הינויס, אונד ער בליעב
 פאן נון אן אים פארהאפע דער
 הויפטוואכע. (יד) דאן שיקטע
 דער קעניג הין אונד ליעס דען
 פראפעטען ירמיה צו זיך קאמ-
 מען, אין דען דריטטען איינע
 גאנג דעס טעמפעלס, היער
 זאגטע דער קעניג צו ירמיה,
 יעצט פראגע איך דיך אום עט.
 וואס בעשטימטעס, פער-
 העהלע מיר אבער ניכטס.
 (טו) ירמיה ערוויערערטע:
 זאלל איך פרייא שפרעכען,
 ווירסט דוא מיך אימבריינגען
 לאססען, אונד ווען איך דיר
 ראטהע, ווירסט דוא מיר
 ניכט פאלגען. (טז) דא שוואור
 דער קעניג צדקיהו דעם ירמיה
 אין געהיים אונד שפראך:
 זא וואהר גאטט לעכט, דער
 אינו דיעוען לעכענסגייסט
 פערליעה, איך לאססע דיך
 ניכט אומבריינגען אונד געבע
 דיך ניכט דער געוואלט דיע.
 זער מעננער פרייו, דיא דיר
 נאך דעם לעכען שטרעכען.
 (יז) נון זאגטע ירמיה צו צדקיהו:
 זא שפריכט דער עוויגע דער
 הערר דער העערשארען,
 דער גאטט ישראלים, ווען
 דוא דיך דען העערפיהרערן
 דעם קאניגס פאן בבל ערגיכסט,

מתחת לחבלים ויעש ירמיהו בן:
 (יג) וימשכו את ירמיהו בחבלים
 ויערו אתו מן הבור וישב ירמיהו
 בחצר המטרה: (יד) וישלח המלך
 צדקיהו ויקח את ירמיהו הנביא
 אליו אל-מבוא השלישי אשר
 בבית יהוה ויאמר המלך אל-
 ירמיהו שאל אני אתה דבר אל-
 תבחד ממני דבר: (טו) ויאמר
 ירמיהו אל-צדקיהו כי אניד לך
 הלוא המת תמיתני וכי איעצה
 לאתשמע אלי: (טז) וישבע המלך
 צדקיהו אל-ירמיהו בפרור
 לאמר חי יהוה את אשר עשה-
 לנו את הנפש הזאת אם-אמיתך
 ואם-אתנה ביד האנשים האלה
 אשר מבקשים את-נפשה:
 (יז) ויאמר ירמיהו אל-צדקיהו
 כה-אמר יהוה אלהי צבאות
 אלהי ישראל אם-יצא תצא אל-
 שרי מלך-בבל וחיתרה נפשה

אח כמיכ ולא קרי והעיר

דעם קאניגס פאן בבל ערגיכסט, זא רעטטעסט דוא ניכט נור דיך, זאנרערן אויך דיא

ר ש י

החבלים. אכילות סיישי לז"ט בלע"ז: (יד) מנוח השלישי. לא ידעתי היכן הוא ושם עזר' ישראל

ב א ו ר

(טו) אשר עשה לנו אח הנפש הזוח, נשבע לו מעין הענין באמרו לו הלא המת תמיתני, ופירוש הנכס

והעיר הזאת לא תשרף באש
 והיתה אתה וביתך: (יח) ואם לא
 תצא אל שרי מלך בבל ונתנה
 העיר הזאת ביד הכשדים
 ושרפוה באש ואתה לא תמלט
 מידם: (יט) ויאמר המלך צדקיהו
 אל רמיהו אני דאג את
 היהודים אשר נפלו אל הכשדים
 פן יתנו אתי בידם והתעללו בי:
 (כ) ויאמר ירמיהו לא יתנו שמע
 נא ובקול יהוה לאשר אני דבר
 אליה ויטב לה ותחי נפשך:
 (כא) ואם מאן אתה לצאת זה
 הדבר אשר הראני יהוה: (כב) והנה
 כל הנשים אשר נשארו בבית
 מלך יהודה מוצאות אל שרי
 מלך בבל והנה אמרת הסיתוף

ויכלו

חרגום אשכנזי קיב
 דיא שטארט ווירד ניכט פֿער=
 בראַנט, אונד דוא אונד דיין
 גאַנצעס הייז בלייבט אונפֿער.
 זעהרט. (יח) איבערגיבסט
 דוא דיך אַבער ניכט רען פֿעלד.
 העררן דעם קעניגס פֿאַן בבל,
 זאָ פֿעללט דיעזע שטארט דען
 כשרים אין דיא הענדע, זיא
 ווירד פֿערבראַנט, אונד אויך
 דוא קאַנסט איהנען ניכט ענט.
 קאַממען. (יט) דער קעניג ער.
 וויעדערטע, איך פֿירכטע נור
 דיא יהודים דיא צו דען כשרים
 איבערגעגאַנגען זינד, פֿיעל.
 לייכט גיבט מאַן מיך איהנען
 פרייז אונד דיעזע קעננטען
 איהר שזיעל טרייבען מיט
 מיר. (כ) מאַן ווירד דיך איה=
 נען ניכט פרייז געבען, אַנט.
 וואַרטעטע ירמיהו, געהאַר=
 כע נור דעם וואַס איך דיר דאָ
 אים נאַמען דעם עוויגען זאַגע,
 ווירד עס דיר וואַהלגעהען,
 אונד דוא ווירסט אַם לעבען
 בלייבען. (כא) ווייגערסט דוא
 דיך אַבער הינזיס צו געהען —
 זאָ לויטעט דער אויסשפרוך
 דען דער עוויגע מיר געאַפֿ=
 פֿענבאַרט, (כא) זאָ ווערדען

אללע פֿרויען דיא נאָך אַם קעניגליכען פּאַללאַסטע צוריק געבליעבען זינד, צו דען פֿעלד=
 העררן פֿאַן ב ב ל הינאיבער געבראַכט ווערדען, אונד דאָן דיינער שפּאַטטענד זאַגען:

זאָ

ר ש י

היא לומר שהזיל ועזר' נשים לפניה: (יט) דואג. ירא: פן יתנו אותי. הכשדים ביד היהודים
 לומר מלככם יהי עבדכם על שקדמת' להשלים עמנו: והתעללו בי. היהודים אינגברונ'ט בלע"ז:
 אנשי

ב א ו ר

הנפש הזאת היא המלכה (רד"ק), ובאר לדיקה בזה הלשון לומר הלא ה' עשה לנו הנפש
 הזאת ואיך חציו פני להשחית את הנפש הזאת ולהמית אותך. (יט) והחעללו בי, יהוננו
 נדקורות נקמה ובזיון לפי שהזלימו את הכשדים בגנבה (רד"ק) - (כא) זה הדבר, אמר כן
 להחלל כי לא מלכו בזה הנבואה הזאת. (כב) והנה אומרה, פי' והנה מתעללנה נך
 ומשחנה כל זאת עשו לך אנשי שלומך אשר בטחת בהם ובעתם לבלתי לאת אל מלך בבל,
 ועתה

וַיְכַלּוּ לָהּ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֹה הַמְּבֹעֵז
 בְּכַף רִגְלָהּ נִסְגּוּ אַחֲזֹר: (כג) וְאֶת-
 כָּל-נְשֵׂיָהּ וְאֶת-בָּנֶיהָ מוֹצֵאִים
 אֶל-הַבְּשָׂדִים וְאֶתָּה לְאֶתְמֹלֶט
 מִיָּדָם כִּי בְיַד מֶלֶךְ-בָּבֶל הִתְּפֹשׂ
 וְאֶת-הָעִיר הַזֹּאת תִּשְׂרַף בְּאֵשׁ:
 (כד) וַיֹּאמֶר צִדְקִיָּהוּ אֶל-יִרְמְיָהוּ
 אִישׁ אֶל-יָדַע בְּדִבְרֵי-הָאֱלֹהִים
 וְלֹא תָמוּת: (כה) וְכִי-יִשְׁמְעוּ
 הָעָרִים כִּי-דִבַּרְתִּי אֲתָךְ וּבָאוּ
 אֵלֶיךָ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיךָ הַגִּידָה-נָא
 לָנוּ מֵהַדְּבָרִת אֶל-הַמֶּלֶךְ אֶל-
 תְּכַתֵּד מִמֶּנּוּ וְלֹא נִמְיָתָךְ וּמֵה-
 דִּבְרֵי אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ: (כו) וַאֲמַרְתָּ
 אֲלֵיהֶם מִפִּיל-אֲנִי תַחֲנַתִּי לְפָנֶי
 הַמֶּלֶךְ לְבַלְתִּי הַשִּׁיבֵנִי בֵּית
 יְהוֹנָתָן לְמוֹת שָׁם: (כז) וַיָּבֹאוּ כָּל-
 הָעָרִים אֶל-יִרְמְיָהוּ וַיִּשְׁאַלּוּ אֹתוֹ
 וַיַּגִּד לָהֶם כְּכָל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

וְהָאֲבָעֵן דִּינֵע גְלִיקְסֵעֵר-
 קִנְדֵר דִּיך אִיבִירֵרֵדֵעֵט
 אֹנְד וִיך דִינֵעֵר בַּעֲמַעֲטִי
 גַעַט, אִנְד יַעֲמַט דֹּא דִינֵע
 פִּיסַע אִים שְׁלֹאֲמַע פֵּעֵרִינֵג
 קַעַן זִינְד, צִיעֵהֶען זִיָּא וִיך צִיָּא
 רִיק. (כג) אִוִיך אֲלֵלֵע דִינֵע
 וּוִיבֵעֵר אִוִינְד דִינֵע קִנְדֵר,
 וּוִעֵרֵדֵען דֵּען כְּשָׁדִים צוֹנֵע.
 פִּיהֵרֵט, זַעֲלִכְסֵט דוּא וּוִירֵסֵט
 אִיהֵנֵען נִכֵּט עֲנִטְקֹאֲמֵעוּן,
 זֹאנְדֵעֵרו וּוִירֵסֵט גַעֲפֹאֲנֵען
 דַּעַם קַעֲנִיגֵע פֹּאָן כְּבֹל אִוִיסֵנֵע.
 לִיפֵעֵרֵט אִוִינְד דִיָּא שְׁטֹאֲרֵט
 וּוִירֵדֵנֹר דוֹרֵךְ דִיך אִיָּין רוִיב
 דַּעַר פִּלֹּאֲמַע וּוִעֵרֵדֵען.
 (כד) דֹּאָן זֹאגֵטַע צִדְקִיָּהוּ צו
 יִרְמְיָהוּ, נִיעֲמָאֲנְד זֹאֲלֵל עֵט
 וּוְאִם עֲרֹפֹאֲהֵרֵען פֹּאָן דִיעוֹעַם
 גַעֲשְׁפֵרֵעֵע; דֹּאֲכִיט דוּא נִכֵּט
 אִוִמְקֹאֲמַעֵסֵט. (כה) זֹאֲלֵל
 טַעַן יַעֲרָאֲד דִיָּא פִירֵסֵטַען הַע-
 רַעַן דֹּאָם אִיד טִיט דִיר אִינֵע
 אִוִנטֵעֵרֵרֵדוֹנֵג גַעֲפֹאֲלֹאֲנֵען,
 זֹאֲלֵלֵטַען זִיָּא צו דִיר קֹאֲמַעַן
 אִוִנְד דִיך פֹּרֹאֲגֵען: זֹאֲנֵע אִוִנְד
 וּוְאִם הָאָסֵט דוּא מִיט דַּעַם קַע-
 נִיגַע גַעֲשְׁפֵרֹאֲבֵען, פֵּעֵרֵהֵע-
 לַעַעֵס אִוִנְד נִכֵּט, זֹא וּוִעֵרֵדֵען
 וּוִיר דִיך נִכֵּט אִוִמְכֵרִינֵען.
 (כו) זֹא אֲנִטוּאָרֵטַע אִיהֵנֵען:
 אִיך לַעֲגֵטַע מִינֵע בִיטֵטַע דַּעַם
 קַעֲנִיגֵע צו פִּיסַעַן, מִיך נִכֵּט
 וּוִעֵדֵעֵר אִין יְהוֹנָתָן אִים הוּיֹז צו
 בְּרִינֵגֵען. (כז) אֲלֵם נֹאֲכֵהֵעֵר
 וּוִירִקֵלִיך דִיָּא פִירֵסֵטַען אֲלֵלֵע
 צו אִיהֵם קֹאֲמַעַן אִוִנְד אִיהֵן
 פֹּרֹאֲגֵטַען, אֲנִטוּאָרֵטַעֵטַע עֵר
 גֹּאֲנֵץ זֹא וּוִיָּא עֵם דַּעַר
 קַעֲנִיג אִיהֵם אִוִיפֹנֵעֵטֵרֹאֲנֵען
 הָאָט, דֹּאָן

ר ש י

(כב) אנשי שלומך. ונביאי הזקור שאמרו לך לא תלכד: בנין. טיט לשון היגאה נומא בלי בלה:
 (כג) ואת העיר הזאת תשרף באש. הכי אתה כאלו שרפה נידים שאתה גור' לה:

ב א ו ר

ועתה כאשר הטבעו רגליך בנין יעזובך. (כג) חשרף באש, אתה תהיה גורם שתהיה שרופה
 לפי שלא תרצה לנאת אליהם ולהסלים הכי כאלו אתה תשרף אותה.
 ויחרישו

אשר צוה המלך ויחרשו מפניו
כי לא נשמע הדבר: (כח) וישב
ירמיהו בחצר המטרה עד יום
אשר נלקדה ירושלים והיה
כאשר נלקדה ירושלים:

תרגום אישכנז קיג
דאן ליעסען ויא אב פאן איהם,
דען עם וואורדע ניכטס פאן
דער זאכע בעקאנט. (כח) זא
בליעב ירמיה אים פארהאפע
דער הויפטוואלע ביז אן דען
טאג אן וועלכעם ירושלים ער-
אבערט וואורדע — אלס א-
בער ירושלים עראבערט
וואורדע.

לט (ח) בשנה השעית לצדקיהו
מלך יהודה בחדש העשירי
באנבוכדראצר מקד בבל וכל-
הילו אר ירושלים ויצרו עליה:
(ג) בעשתי עשרה שנה לצדקיהו
בחדש הרביעי בתשעה לחדש
הבקעה העיר: (ג) ויבאו כל
שרי מלך בבל וישבו בשער
התוך נרגל שראצר סמגר נבו

לט (ח) (א) ניינטען יאהרע
צדקיהו'ס דעם קעניגס
אין יהודה, אים צעהנטען מא-
נאטהע, קאם נבוכדראצר דער
קעניג פאן בבל אונד זיין גאנ-
צעם העער נאך ירושלים אונד
בעלאגערטען עם. (ג) אים
איילפטען יאהרע דעם צדקיהו
אים פירטען מאנאטע אים ניינ-
טען דעם מאנאטה'ס, וואורדע
דיא שטאדט ערשטירטט.
(ג) אללע פעלדהערן דעם
קעניגס פאן בבל, נרגל שראצר
דער אבערסטוואכטמיסטער,
שרסכים

פסקה כח"ט שרסכים

ר ש י

לט (ג) ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך וגו'. מגיד שנתקיימה כאן נבואה עליונה ונאז
ונתנו אים נסאז פתח שערי ירושלים וגו' (לעיל ח'). בשער התוך במדעא מליעאה שער
העזרה שער ניקנור המזרחי והוא בין שער עזרת נשים ובין ההיכל. ורבותינו אמרו שער התוך
שער

ב א ו ר

(כו) ויחרשו, כמו החרשו ממני ואדברה (איוב י"ג ע"ז), ונפי' רד"ק האמינו לו כמו שאמר להם ולא
חקרו אותו יותר. (כח) והיה כאשר נלקדה, מוסב על המקרא י"א נפ' הנא וינו נבוכדנצר מלך
בבל על ירמיה, ואולי פירושו והיה שם גם כאשר נלקדה ירושלים, והיה תרגומו חונד וחקר
חוקך דחושבאט וועהרענד דער ערפבענונג ירושלים'ס.

לט (ג) שער התוך, הוא השער בין העיר העליונה לתחתונה, כי רק התחתונה הנקעה
ויבאו לעלות לעיר העליונה, ובתוך דבר זה ברת המלך ואנשיו מן העיר דרך הנו.
נרגל שראצר, שם איש אחד והיו שנים נן, אלף היו שונים נפקודתם, הראשון היה סמגר
נבו והשני רב מג, ולא נזכר כאן אלף נ' שרים נאמותם ופקודתם (רמ"א) והדין עמו. סמגר
נבו, מלה מורכבת ממלת ערב סמגר, והוא כמו שומר (עיין בספר המלין להתנס גשעניוס)
ונבו יאמר ג"כ בלשון ערב על משמר הלילה, ואיש אשר יחזיק נאמרו נקרא מנבזה, והיה
לפ"ו